

บทคัดย่อ

179273

การศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน ศึกษากรณี กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน กรณีกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี การพัฒนาการ การดำเนินการ การร่วมมือกับขบวนการเครือข่ายพันธมิตร รวมทั้งการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม 2) เพื่อศึกษาถึงแนวทางการเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชน กรณีกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี รวมทั้งการตอบโต้จากกลุ่มเป้าหมายและสิ่งแวดล้อมต่างๆ และ 3) เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหา อุปสรรค ของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนกรณีกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี วิธีการศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ในการดำเนินเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัย โดยการสัมภาษณ์ กลุ่มแกนนำ สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี กลุ่มนักวิชาการ ผู้สื่อข่าว เจ้าหน้าที่ทางราชการ และประชาชนทั่วไปในพื้นที่ ใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนกรณีกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี เกิดจากปัจจัยด้านปัญหาเชิงโครงสร้าง ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากโครงการของรัฐ ซึ่งมีที่มาจากยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมส่งออก นำความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในส่วนประเด็นของการพัฒนาการดำเนินการ การร่วมมือกับขบวนการเครือข่ายพันธมิตรของกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดอุดรธานี รวมทั้งการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นจากปัจจัยด้านบริบทส่งเสริมและเอื้ออำนวย

ซึ่งแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ฝั่งภายใน ได้แก่ วัฒนธรรมชุมชนการระดมทรัพยากร ฝั่งภายนอก ได้แก่ โครงสร้างโอกาสทางการเมือง โครงสร้างโอกาสทางสังคม ฝ่ายต่อต้าน

แนวทางการเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชนกรณีกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี รวมทั้งการตอบโต้จากกลุ่มเป้าหมายและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ พบว่ามีแนวทางการเคลื่อนไหวอย่างหลากหลาย เช่น กลยุทธ์การยึดพื้นที่ทางการเมือง, กลยุทธ์ชุมชนนิยม/วัฒนธรรมชุมชน, กลยุทธ์การต่อสู้ทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์, กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมือง, กลยุทธ์การต่อสู้ทางการเมืองปกติในระดับท้องถิ่น, กลยุทธ์การต่อสู้ทางกฎหมายและนโยบายต่อภาครัฐ, กลยุทธ์การแสวงหาเครือข่ายพันธมิตร กลยุทธ์ต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางการเคลื่อนไหว โดยวิเคราะห์สถานการณ์และการตอบโต้ของกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญในการปรับเปลี่ยนแนวทางการเคลื่อนไหว ยุทธศาสตร์ยุทธวิธี ในครั้งต่อไป ในประเด็นการตอบโต้ทั้งภาครัฐ ภาคทุนภายในและภายนอก รวมทั้งภาคประชาชนด้วยกันเอง ซึ่งสะท้อนออกมาเป็นผลลัพธ์จากการเคลื่อนไหวทั้งในรูปแบบ การปะทะข้อมูลความรู้ ค่านิยม อำนาจ นำมาสู่การต่อรอง การร่วมเสนองานออก การแข่งขันพื้นที่ทางความคิด ก่อเกิดความขัดแย้ง ตลอดจนการเผชิญหน้าระหว่างขบวนการภาคประชาชนกับกลุ่มเป้าหมายและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายใต้บริบทเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ในสถานะสถานการณ์ขณะนั้นด้วย

ปัญหา/อุปสรรค ของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนกรณีกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี พบว่า ประการแรก เกิดจากปัจจัยภายใน ได้แก่ 1) ขบวนการยังขาดผู้นำและแกนนำ ตลอดจนสมาชิกที่เข้มแข็งและมีความหลากหลาย 2) แนวคิดที่นำมาสู่การก่อเกิดขบวนการความชัดเจนในเป้าหมาย และกระบวนการดำเนินการ 3) ด้านการบริหารจัดการ การขยายพลังมวลชน ประการที่สอง เกิดจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1) สถานการณ์ทางการเมืองที่เป็นแบบ “การเมืองปิด” หรือสภาวะรัฐรวมศูนย์อำนาจหรือการเมืองที่เน้นประชาธิปไตยแบบตัวแทนเป็นสำคัญ ยึดมั่นระบบพรรคในการพัฒนาประชาธิปไตย อันนำไปสู่การปิดกั้นกระบวนการทางการเมืองอื่นๆ เน้นให้ความสำคัญการพัฒนาการเมืองผ่านกระบวนการพรรคการเมืองจนเกินไป 2) ปัญหาเชิงโครงสร้างอำนาจในสังคมไทย 3) ปัญหาการทำหน้าที่ของประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่ไม่มีอำนาจที่จะปกป้องหรือเข้ามามีส่วนอย่างชัดเจนในการร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน 4) ฝ่ายต่อต้านมีกระบวนการที่แนบเนียน ในการเคลื่อนไหวต่อการตอบโต้ มีการปรับตัวตลอดเวลา และ 5) สื่อมวลชน มีการตอบรับข้อมูล/ประเด็นอยู่ในระดับแคบเพียงระดับท้องถิ่น ส่วนสื่อในระดับชาติยังคงไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร

จึงสรุปได้ว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนในสถานะปัจจุบัน เป็นอีกหนึ่งในแนวทางการแสดงบทบาท ตามสิทธิพลเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้นภาครัฐควรให้ความสำคัญในการเปิดพื้นที่สาธารณะให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนที่จะสัมพันธ์ ปะทะสังสรรค์ แทรกซึม ตลอดจนแย่งพื้นที่สาธารณะ ช่วงชิง อำนาจ ผลประโยชน์ทรัพยากร อุดมการณ์ ตลอดจนทางเลือกของการพัฒนา กับหน่วยทางสังคมภาคต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคทุน ผลการศึกษาชี้ชัดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไปที่สนใจ ใฝ่เรียนรู้ทางการเมืองภาคประชาชน และอาจนำไปสู่การขยายขอบเขตการแสวงหาเครื่องมือสู่การพัฒนาประชาธิปไตย ของไทยให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ต่อไป

ABSTRACT

179273

People's political movement: A Case Study of Udon Thani Province Environmental Conservation Group was studied 1) to establish factors that carry on people political movement process, case study of Udon Thani Province Environmental Conservation Group, the developmental operation, collaboration between association networks including the adaptation with environment. 2) to study ways of people political movement, case study of Udon Thani Province Environmental Conservation Group, including the counterattack from the target group and various environment, and 3) to analyse data, disadvantage of people political movement process, case study of Udon Thani Province Environmental Conservation Group, using the qualitative research method for management the data in site study by interview the mainstay group, members of Udon Thani Province Environmental Conservation Group, the academician group, reporters, officials and people in site study by using the participated observation and review literatures.

The Study found that factors that carry on people's political movement in case study of Udon Thani Province Environmental Conservation Group occurred from the structural factor problems i.e. problem of state structure occurred from strategy that concentrated on export-industrial development export-led growth. In the developmental issue, developmental operation, and the collaboration association networks included the adaptation in environment of Udon Thani Province Environmental Conservation Group occurred from facilitating factors. These facilitating

factors were separated into 2 groups' i.e. internal factors and external factors. Internal factors occurred from community culture and resource mobilization. For external factors occurred from political opportunity, social opportunity and counter-movement.

The ways of People's Political Movement, case study of Udon Thani Province Environmental Conservation Group, found that it had various ways movement such as possessed space of politics, community culture, symbolic of politics, communication of political and conventional, law and political counter, look for collaboration between association network group strategies. These strategies used for people political movement process by evaluated situation analyses and counterattacked of target group for changing movement ways, strategies and tactics in the next time. In case of counterattacking target group and other environment, people political movement was received counterattack from government parts, internal and external investment included the counterattack from people. The people political movement reflected the result of movements in patterns, against with information, knowledge, value, power that carried on with bargaining, presentation methods for resolving problems, the competition of ideal space, argumentation, including the facing between people and target group included various environment under economic social political concept in that moment situation.

Problems and troubles of people's political movement, case study of Udon Thani Province Environmental Conservation Group, found that the first factor occurred from the internal factors i.e. 1) the processing is lacked of the leader and mainstay throughout the strong and various members. 2) The concept that carry on with processing, clarify of objective and processional operation. 3) The management of extended masses power. Second factor occurred from external factors i.e. 1) political situation called "Closed Political System" or state of power were controlled from the centre or political affairs that concentrated on representative democracy system, insistency on the development democracy party that carry on to political obstruction process. Furthermore, it also presented the concentration of policy development pass the party system process or excessive political institute. 2) Problem of power structure in Thai society. 3) Problem of civic duty in representative democracy that non-power to protect or clear participation in people political movement. 4) Counter-movement from government, both of government and non-government investments, had counterattacked soundly process and always

adaptation, and 5) Mass communication had accepted only local information. Furthermore, national mass communication rarely interested.

Finally, following this study concluded that people political movement in present situation is the one pathway that presented the right of citizen role in participation in policy. Therefore, government should be give public space for people political movement to present information, argument, and infiltration including snatching public space, power, benefit, resources, and ideology including choices of development with various social units, irrespective of government unit or internal and external government investments. The expectation of this research should be useful for general persons that interested and needed to understand people policy. Furthermore, this research will be carrying on extended tools and increasing knowledge for developing Thai democracy.